

3. Война М. Оніризм як проекція буття у новелістиці Цань Сюе. Літературознавчі студії. 2014. Вип. 42(1). С. 210–219.
4. Нечаєнко Д. «Сон заповітних знаків...»: Таїнство сновидінь в міфології, світових релігіях та художній літературі, 1991. 304 с.
5. Під знаком національної самобутності: укр. худож. проза і літ. критика ХІХ – поч. ХХ ст.; відп. ред. П. М. Федченко; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Задруга, 2003. 354 с.
6. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними, єврейськими, араміїськими та грецькими текстами. 1990. 1070 с.
7. Сінь Лу. Повісті та оповідання. URL: <https://readli.net/povesti-i-rasskazyi-8/> (дата звернення: 25.11.2023).
8. Сучасні літературознавчі студії. Випуск 1. Онірична парадигма світової літератури. Збірник наукових праць / гол. ред. В. І. Фесенко. К. : Вид. центр КНЛУ, 2004. 173 с.
9. Швець А. Жінка з хистом Аріадни : Життєвий світ Наталії Кобринської в генераційному, світоглядному і творчому вимірах : монографія; Інститут Івана Франка НАН України. Лекторій СУА з жіночих студій УКУ; ВГО «Союз Українок». Львів, 2018. 752 с.
10. Witkowska A. Onirologia i oniromania. Teksty. 1973. № 2. S. 43–54.

УДК 821-311.9.09(510)Лю Цисінь
DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-86>

Талабірчук О. Ю.

ORCID: 0000-0001-9323-1390

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри угорської філології

Українсько-угорський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

«ПРОБЛЕМА ТРЬОХ ТІЛ» ЛЮ ЦИСІНЯ ЯК ЗРАЗОК СУЧАСНОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОГО РОМАНУ

Ключові слова: роман, наукова-фантастика, Лю Цисінь, проблема трьох тіл.

Китайський письменник-фантаст Лю Цисінь наразі є одним із найвідоміших представників жанру наукової фантастики не лише в

Китаї, а й загалом у світі. Популярність автор здобув завдяки роману «Проблема трьох тіл», який є першим із трилогії «Пам'ять про минуле Землі». Публікація твору відбулася у 2007 році, проте світове визнання прийшло до письменника у 2014 році, коли вийшов англомовний переклад цього роману, який уже у 2015 році було відзначено премією «Г'юго» та цього ж року номіновано на премію «Нéб'юла». У 2017 р. роман було відзначено премією імені Курда Ласвіца в категорії «Найкраща іноземна праця». Український читач зміг ознайомитись із його перекладом також в 2017 р. (перекладач Євген Ширинос).

В українськомовному науковому прості практично відсутні дослідження цього твору, як загалом і питанням сучасної китайської літератури присвячено небагато праць [5], чим й аргументовано актуальність нашої розвідки. У 2020 р. студент Київського лінгвістичного університету Микита Бараненко підготував кваліфікаційну роботу на тему «Стилістичні та синтаксичні особливості китайської науково-фантастичної прози та їх відтворення в українських перекладах (на матеріалі романів Лю Цзінья)» [3]. Дослідники Чувеї Ванг та Тінг Лі називають роман віхою в китайській науково-фантастичній літературі [1], з чим ми повністю погоджуємося та вважаємо, що він є знаковим у жанрі науково-фантастичної літератури загалом.

Роман «Проблема трьох тіл», як власне і вся трилогія, – це зразок глибокої та складної літератури, яка немає нічого спільного з просто розважальними жанрами наукової фантастики. Цей роман належить до піджанру твердої чи жорсткої фантастики, яка ґрунтується на наукових дослідженнях. Навіть для підготовленого читача, котрий має хорошу базову освіту, цей твір досить важкий для розуміння, адже текст насичений різними термінами та поняттями теорії квантової механіки, без знання яких не можна збагнути масштабність задуму автора й осмислити зміст роману. Уже сама назва роману проблема трьох тіл відсилає до класичної задачі небесної механіки, яка на сучасному етапі наукових досліджень має довільний розв'язок і дуже далека від повного розуміння, на відміну від проблеми двох тіл [2].

Увесь твір так чи інакше пов'язаний із питаннями теоретичної фізики: головними персонажами постають учені-фізики й астрофізики, згадуються відомі представники фізичної науки (Коперник, Ейнштейн, Фон Нейман, Ньютон та ін.) й навіть зав'язка сюжету – це безпричинні самогубства найвідоміших науковців-фізиків, котрі аргументують свої вчинки тим, що «усі свідчення ведуть до єдиного висновку: фізиків ніколи не існувало і не існуватиме» [4, с. 67]. У ході розслідування звичайний детектив Ши Цян, напарником якого поневолі став професор, котрий займається практичними дослідженнями у сфері наноматеріалів, Ван Мяо, також поступово починає розумітися на проблемах сучасної фізичної науки. Ба більше, навіть, поетика твору містить художні деталі, які так чи інакше вказують на основну тему, наприклад

опис гри в більярд, за допомогою якого автор просто й наочно пояснює нові фізичні закони, а точніше їхню відсутність: «Це означає, що закони фізики не є інваріантними в часі й просторі» [4, с. 77]. Ситуації, які трапляються із Ван Мяо, суперечать усім відомим законам фізики: лише він бачить точку зворотного відліку, яка розміщена на його сітківці ока, у визначений наперед час спостерігає за реліктовим випромінюванням у Всесвіті, а віртуальний світ інтелектуальної комп'ютерної гри «Три тіла» потребує спеціального V-костюма, що оснащений датчиками та компресорами. Кожний вхід у гру – це теж своєрідна перевірка персонажа, а разом із ним і читача, на знання історії, культури та фізичних законів. Розумінню посилянь на історичні постаті чи події сприяють примітки перекладача, адже для українськомовного читача, який детально не знайомий з історією Китаю, важко було б прочитати інтертекстуальність і підтекст роману.

Значення назви роману поступово розкривається у творі: у Всесвіті існує цивілізація трьох тіл «Трисолярис», яка має три Сонця, навколо яких колись оберталось 12 планет, однак зараз залишилася придатною для життя є лише одна, бо інші 11 уже поглинули три Сонця. Життя на цій планеті є дуже важким, люди навчилися витримувати високу температуру поверхні та переживати найскладніші періоди, зневоднюючи себе. Уловивши сигнал, надісланий колись із Китаю із засекреченої бази, вони розробили складний план захоплення Землі, однак навіть їм для подолання відстані потрібні чотири світлові роки (їхні міжзоряні кораблі здатні розвивати швидкість, що дорівнює 1/10 швидкості світла), тому вони намагаються стримати розвиток науки на планеті, щоб до моменту їх прибуття земляни не розвинулися та не могли дати їм відсіч. Трисоляріанцям вдалося вступити в контакт із землянами, які створили підпільну організацію «Земля – Трисолярис» та саботували науково-технічний прогрес, із нетерпінням чекаючи на інопланетян, які мали знищити людство. Крім того, вони змогли розігнати два протони до швидкості світла, які, досягнувши Землі, допомагали їм впливати на землян. Вдалося їм це шляхом наділення одного з протонів «Софона» штучним інтелектом, а він, зі свого боку, передавав команди іншим двом протонам на Землі. У такий спосіб письменник описав у романі квантову заплутаність, яка «зберігає свої властивості і на відстані. Навіть якщо чотири софони розмістити на протилежних кінцях Всесвіту, квантове утворення збережеться і зв'язок між ними відбуватиметься миттєво» [4, с. 420]. До речі, ця вигадка автора-фантаста вже знайшла підтвердження, а саме у 2022 році Нобелівську премію з фізики присудили Алену Аспе, Джону Клаузеру та Антону Цайлінгеру за те, що вони довели заплутаність фотонів. Тобто роман Лю Цисіня «Проблема трьох тіл», беззаперечно, належить до жанру наукової фантастики, адже саме наявність наукових фактів і є ключовою для цього жанру.

Насиченість роману науковою інформацією та розкриття письменником багатьох морально-етичних і філософських проблем сучасного суспільства (моральна деградація людства, тема виживання, політичні та релігійні міжусобиці, проблема відповідальності тощо) дають підстави стверджувати, що цей твір належить до сучасної елітарної літератури і є яскравим зразком інтелектуального роману.

Література:

1. Chuwei Wang, Ting Li. The Survival Theme of the Science Fiction “The Three Body Problem” Trilogy from Cixin Liu. *Advances in Social Science // Education and Humanities Research*. 2018. Vol. 289.

2. Dr. Alain Chenciner. Three body problem. doi:10.4249/scholarpedia.2111. URL: http://www.scholarpedia.org/article/Three_body_problem (дата звернення: 10.11.2023).

3. Бараненко М. Стилiстичнi та синтаксичнi особливостi китайської науково-фантастичної прози та їх вiдтворення в українських перекладах (на матерiалi романiв Лю Цiсиня). URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/869/%d0%b1%d0%b0%d1%80%d0%b0%bd%d0%b5%bd%d0%ba%be_%d0%bc%d0%b0%b3.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 10.11.2023).

4. Лю Цисiнь. Пам’ять про минуле Землi: трилогія. Книга 1: Проблема трьох тiл: роман. Київ: Форс Україна, 2022. 432 с.

5. Селiгей В. В. Актуальнi проблеми дослідження сучасної китайської літератури. Вісник унiверситету іменi Альфреда Нобеля. Серiя «Фiлологічнi науки». 2019. № 1 (17). С. 122–127.

УДК 821.581

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-87>

Черниш Н. О.

ORCID: 000-0002-2384-1481

кандидат фiлологічних наук,

доцент кафедри порiвняльної фiлології схiдних та англомовних країн
Дніпровський національний унiверситет іменi Олеса Гончара

м. Дніпро, Україна

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛУ СЮНЯ У РОБОТАХ УЧЕНОГО ЦЯНЬ ЛЦЮНЯ

Ключові слова: Конфуцій, національний характер, рух четвертого травня.